
Državni izpitni center

M 0 9 2 5 1 1 1 3 M

JESENSKI IZPITNI ROK
ŐSZI VIZSGAIDŐSZAK

ZGODOVINA TÖRTÉNELEM

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 27. avgust 2009

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Izpitna pola 1 – Obča zgodovina**MIROVNA GIBANJA IN ORGANIZACIJE PO DRUGI SVETOVNI VOJNI**

V izpiti poli je 25 nalog. Možnih je 60 točk.

1. *Prvo vprašanje:* Sovjetska zveza se je razširila na račun Litve, Latvije, Estonije, Nemčije, Poljske, Češkoslovaške, Romunije in Finske. *Za navedbo štirih držav 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Drugo vprašanje: Poljska je izgubila ozemlje na vzhodu (Sovjetska zveza) in dobila novo ozemlje na zahodu (na račun Nemčije). *Upoštevamo tudi smiselne opise ozemeljskih sprememb v tej smeri. (1 točka)*
Tretje vprašanje: S političnega zemljevida so po drugi svetovni vojni izginile Litva, Latvija in Estonija. *Delnega odgovora ne upoštevamo. (1 točka)*
Skupaj 3 točke.
2. *Prvo vprašanje:* Po drugi svetovni vojni so Vzhodno Evropo najbolj množično zapuščali Nemci. *(1 točka)*
Drugo vprašanje: Vzroki za njihov odhod so bili poraz Nemčije v vojni in povračilni ukrepi zaradi medvojnega nasilja. *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor. (1 točka)*
Skupaj 2 točki.
3. Pravilni odgovori so B, A, A, B, B, A. *Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka, za enega pa 0 točk.*
Skupaj 3 točke.
4. Proces je potekal v Nürnbergu.
1 točka
5. *Prvo vprašanje:* Prvo atomsko bombo so Američani odrgli na Hirošimo. *(1 točka)*
Drugo vprašanje: Japonska je kapitulirala septembra 1945. *Priznamo samo popoln odgovor, delnega odgovora ne upoštevamo. (1 točka)*
Skupaj 2 točki.
6. *Prvi element:* Izraz železna zavesa je po vojni pomenil razmejitev med Vzhodom in Zahodom, pomenil je tudi mejo med dvema političnima sistemoma. *Upoštevamo vsako smiselno razlago. (1 točka)*
Drugi element: Za železno zaveso so ostale Poljska, Vzhodna Nemčija, Češkoslovaška, Avstrija (nekaj časa), Madžarska, Jugoslavija, Romunija in Bolgarija. *Za štiri naštetje države 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Skupaj 2 točki.
7. Pakt držav na Zahodu se je imenoval NATO (Severno-atlantski pakt, zveza). *(1 točka)*
Na Vzhodu se je pakt imenoval Varšavski pakt. *(1 točka)*
Skupaj 2 točki.
8. *Prvo vprašanje:* Avstrijska državna pogodba je bila podpisana leta 1955. *(1 točka)*
Drugo vprašanje: O slovenski manjšini govori 7. člen Avstrijske državne pogodbe. *(1 točka)*
Tretje vprašanje: Avstrijska državna pogodba zagotavlja: dvojezične napise, slovenske osnovne šole in sorazmeren del srednjega šolstva, pravico do uporabe slovenščine v javnosti, na sodišču in upravi in prepoveduje protislovenske organizacije. *Za dve pravilni navedbi 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Skupaj 3 točke.

9. *Prvo vprašanje:* Leto 1947 je prineslo podpis pariške mirovne pogodbe in ustanovitev svobodnega tržaškega ozemlja. Upoštevamo tudi nastanek con A in B STO. (1 točka)
Drugo vprašanje: Leta 1954 je bil podpisan (drugi) londonski memorandum oziroma spomenica o soglasju (upoštevamo tudi sporazum), s katerim se razdeli STO med Italijo (cona A STO) in Jugoslavijo (cona B STO). (1 točka)
Tretje vprašanje: Leta 1975 je bil podpisan osimski sporazum, s katerim demarkacijska črta postane meja med Jugoslavijo in Italijo. (1 točka) *Upoštevamo samo popolne odgovore.*
Skupaj 3 točke.
10. *Prvi element:* Na konferenci na Jalti je bilo sklenjeno, da bodo Nemčijo zavezniki po vojni razdelili na štiri okupacijske cone. (1 točka)
Drugi element: Povod za prvo berlinsko krizo je bila uvedba nove nemške marke, s katero se Sovjeti niso strinjali. (1 točka)
Tretji element: Sovjetska zveza odgovori z blokado Berlina, to pomeni, da zapre vse dostope do mesta, na zahodu pa se odzovejo z zračnim mostom, prek katerega prebivalstvu dostavljajo vse potrebno za življenje. *Za opis enega in drugega odziva 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Četrty element: Leta 1961 zaradi prebega velikega števila ljudi na Zahod začnejo graditi berlinski zid. *Upoštevamo samo popoln odgovor.* (1 točka)
Peti element: Berlinski zid pade leta 1989, posledice so konec hladne vojne, združitev Nemčije in začetek sprememb v Vzhodni Evropi. *Za navedbo letnice in vsaj ene posledice padca berlinskega zidu 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Skupaj 5 točk.
11. *Prvi element:* Zavzemanje za mir, skrb za človekove pravice, zavzemanje za enakopravnost med spoloma, rasami in podobno, skrb za socialni napredek in za boljše življenje, pravilna uporaba vojaških sredstev za reševanje sporov, upoštevamo tudi druge sprejemljive opise. *Za en naveden element 1 točka.*
Drugi element: Veto pomeni pravico do ugovora zoper sklep, ki ni veljaven, četudi so vsi ostali za. *Upoštevamo vsako sprejemljivo razlago.* (1 točka)
Tretji element: Pravico do veta imajo ZDA, Rusija, Velika Britanija, Francija in Kitajska. *Delnega odgovora ne upoštevamo.* (1 točka)
Skupaj 3 točke.
12. WHO se ukvarja s problemi zdravstva. (1 točka)
FAO se ukvarja s problemi kmetijstva in prehrane. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
13. Pravilni odgovori so 3, 2, 5, 1, 4, 6. Upoštevamo tudi zapis letnic: 1956, 1950, 1973, 1948, 1962, 1980. *Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva pravilna odgovora 1 točka, za enega pa 0 točk.*
Skupaj 3 točke.
14. *Prvo vprašanje:* Spopad je začela Severna Koreja. (1 točka)
Drugo vprašanje: OZN je v tej vojni poslala oborožene enote v Korejo, da bi pregnale agresorja iz Južne Koreje (priznamo tudi pošiljanje modrih čelad). (1 točka)
Tretje vprašanje: Sovjeti so v tej vojni preizkusili letala (MIG 15), Američani pa helikopterje, napalm in bakteriološko orožje. *Za 1 točko zadostuje navedba enega orožja ne glede na velesilo.*
Četrto vprašanje: Meja med Severno in Južno Korejo poteka po 38. vzporedniku. (1 točka)
Skupaj 4 točke.
15. Ameriški predsednik Truman je pomoč najprej ponudil Grčiji in Turčiji. *Za vsako navedeno državo 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
16. Gospodarska zveza se je do leta 1991 imenovala Evropska gospodarska skupnost (EGS). (1 točka)
Zveza ima sedež v Bruslju. (1 točka)
Skupaj 2 točki.

17. Pravilni odgovori so B, D in F. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
18. Mladi v ZDA so protestirali proti vojni v Vietnamu.
1 točka
19. Upoštevamo dva opisa razlikovanja: po šolah, univerzah, pri zdravnikih, v javnem prevozu, pri zaposlovanju v državnih službah, v vojski itd. *Za vsako naštetu in opisano razlikovanje 1 točka, največ 2 točki. Za navedena primera segregacije brez opisa 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
20. Temeljni cilji so: dekolonizacija, zavzemanje za mir in varnost, iskanje nove poti v socializem, ekonomsko povezovanje, preprečevanje medblokovskih sporov, gospodarska pomoč nerazvitim, gospodarsko sodelovanje ... *Upoštevamo vsako vsebinsko sprejemljivo razlago.*
Za tri naštete cilje in opis enega izmed njih 3 točke.
Za dva našteta cilja in en opis ali tri samo naštete cilje 2 točki.
Za dva našteta cilja brez opisa 1 točka.
Skupaj 3 točke.
21. Med ustanovitelji je bil predsednik Josip Broz. *(1 točka)*
Konferenca je potekala v Beogradu. *(1 točka)*
Skupaj 2 točki.
22. Imenoval se je SALT 1, upoštevamo tudi samo kratice ali navedbo SALT 2. *(1 točka)*
Oboroževalna tekma je negativno vplivala na gospodarstvo držav, ker so morale denar vložiti v vojaške raziskave. *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor. (1 točka)*
Skupaj 2 točki.
23. Sklepi so bili: spoštovanje človekovih pravic, prizadevanje za mir in prijateljsko sodelovanje, neuporaba sile ali grožnje s silo, enake pravice narodov in nedotakljivost meja, spoštovanje ozemeljske celovitosti držav, reševanje sporov po mirni poti, spoštovanje svobode misli, vesti, vere in prepričanja. *Za vsako navedbo 1 točka, največ 2 točki.*
Skupaj 2 točki.
24. Pravilen je odgovor B.
1 točka
25. Organizacija se imenuje Greenpeace. *(1 točka)*
Za opis dejavnosti, protestov ali konkretnega nastopa aktivistov organizacije 1 točka.
Skupaj 2 točki.

Izpitna pola 2 – Narodna zgodovina**SLOVENCİ IN MADŽARI V SREDNJEVEŠKEM RIMSKO-NEMŠKEM CESARSTVU**

V izpitni poli je 25 nalog. Možnih je 60 točk.

1. Velika Karantanija (Vojvodina Koroška) je nastala zaradi ogrske nevarnosti, zaradi učinkovite obrambe proti Ogrrom (Madžarom).
1 točka
2. V Kranjsko sta se združili Kranjska krajina in Savinjska krajina, v Štajersko pa Karantanska in Podravska krajina. *Za pravilno navedbo štirih krajin 2 točki, za tri oziroma dve krajini 1 točka, za eno 0 točk.*
Skupaj 2 točki.
3. Ime dinastije je goriški grofje (Goriški).
1 točka
4. *Prvo vprašanje:* Privilegiji, ki so jih kosezi ohranili, so bili: so osebno svobodni, imajo lastno kmetijo, s katero svobodno razpolagajo, imajo pravico do nošenja orožja in imajo lastno sodstvo. *Za navedbo vsakega privilegija po 1 točka, največ 2 točki.*
Drugo vprašanje: Večina kosezov po končani fevdalizaciji postane podložnikov (nekateri postanejo nižji plemiči, ministeriali, vitezi). (1 točka)
Skupaj 3 točke.
5. *Prvo vprašanje:* Pod oblast Otokarja II. so padle Kranjska, Štajerska in Koroška. *Za navedbo vseh treh dežel 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Drugo vprašanje: Novi cesar je bil Rudolf, pripadal je dinastiji Habsburžanov. *Za navedbo imena in dinastije 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Tretje vprašanje: Nastal je vojaški obračun, v katerem je bil Otokar II. ubit. (1 točka) *Prizna se tudi vsak drug smiseln odgovor.*
Skupaj 3 točke.
6. *Prvi element:* Celjska dinastija je svoje posesti in vpliv večala s premišljenimi porokami, z nakupi posesti, s pridobivanjem mitnic in carin, z dednimi pogodbami, z vstopanjem v donosne vojaške službe. *Za navedbo dveh načinov 1 točka.*
Drugi element: Najuspešnejši člani dinastije so bili Herman II., Friderik II., Ulrik II., Barbara Celjska. *Za navedbo dveh predstavnikov 1 točka.*
Tretji element: Herman II. je v boju s Turki (pri Nikopolju leta 1396) rešil življenje Sigismundu Luksemburškemu, poznejšemu rimsko-nemškemu cesarju. V zahvalo mu je ta podelil številne najvišje nazive in posesti. *Za navedbo, da je Herman II. rešil življenje Sigismundu (Luksemburškemu), 1 točka.*
Četrti element: Celjski so svoje ambicije usmerili na Madžarsko. Vmešavali so se v nasledstveno politiko madžarskega dvora. Ulrik Celjski je postal skrbnik mladoletnega ogrskega kralja Ladislava (vnuka Barbare Celjske) in si prizadeval za njegovo izvolitev s tem pa se je zameril madžarskemu plemstvu, ki je imelo svojega kandidata. *Smiseln opis spora z madžarskim plemstvom 1 točka.*
Peti element: V zaroti, ki jo je pripravilo in izvedlo madžarsko plemstvo v Beogradu, je bil Ulrik Celjski ubit. *Za 1 točko zadošča navedba, da je bil Ulrik II. ubit.*
Skupaj 5 točk.
7. Dinastija, ki je podedovala največji del celjske posesti, je bila habsburška dinastija. (1 točka)
S Celjani so imeli podpisano dedno pogodbo, ki jim je zagotavljala pravico do celjskih posesti ob njihovem izumrtju. *Navedba dedne pogodbe ali opis vsebine te pogodbe 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
8. Načini pridobivanja plodnih površin so: izsekavanje gozdov, izsuševanje oziroma namakanje (meliorizacija) in spreminjanje pašnikov v obdelovalna območja. *Za vsako pravilno navedbo 1 točka.*

- Skupaj 2 točki.**
9. *Prvi element:* Pri triletnem kolobarjenju so obdelovalno zemljo razdelili na tri dele: na prvem so posejali ozimno žito (pšenica, rž, ozimina), na drugem jaro žito (ječmen, oves, jarino), tretji del je ostal neobdelan, je počival – bil je v prahi. Naslednje leto so cikel zamenjali. Vsak del je počival vsako tretje leto. *Za ustrezen opis delitve zemljišč na tri dele oziroma za ustrezen opis kolobarjenja 1 točka.*
Drugi element: Donosnost se je povečala, ker je bilo (v primerjavi z dvoletnim kolobarjenjem) obdelane več zemlje; donosnost se je povečala tudi zaradi uporabe izboljšanih orodij (upoštevajo se tudi konkretne navedbe ustreznih orodij). *Za navedbo enega pravihnega vzroka 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
10. Tip vasi, ki je nastal z uvedbo triletnega kolobarjenja, so obcestne (vrstne, dolge) vasi.
1 točka
11. Pravilen odgovor je A. (1 točka)
Utemeljitev: Ker je bilo domačega (slovenskega) prebivalstva premalo (ker je bilo premalo domače delovne sile), je fevdalec pripeljal nove koloniste iz svojih starih (nemških) fevdov. *Za vsako smiselno utemeljitev 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
12. *Za pravilno navedbo petih krajev ob severni meji 1 točka.*
Za pravilno navedbo treh krajev ob zahodni meji 1 točka.
Pravilna navedba treh nemških kolonizacijskih otokov (na Kočevskem, v Kanalski dolini, v zgornji dolini reke Bače, v zgornji dolini Selške Sore, na Sorškem polju med Kranjem in Škofjo Loko, Apače ...) 1 točka. Delnega odgovora ne priznamo.
Skupaj 3 točke.
13. *Dedni zakup:* Kmet dobi kmetijo (hubo) v dedno (stalno) uživanje oziroma se kmetija prenaša iz roda v rod. Kmetu ni treba plačevati primščine. (1 točka)
Začasni zakup: Kmet dobi kmetijo (hubo) le za omejen čas, navadno do (gospodarjeve) smrti. (1 točka)
Ugodnejši za kmeta je bil dedni zakup, ker je delal za svoje potomce/večja stimulacija/občutek, da dela zase ... *Pravilna navedba zakupa in smiselna razlaga 1 točka. Delnega odgovora ne priznamo.*
Ugodnejši za fevdalca je bil začasen zakup, saj so ob menjavi gospodarja dobili primščino/ker je imel večjo kontrolo nad zemljo/ker je lahko zemljo kmetu kadarkoli vzel ... *Pravilna navedba zakupa in smiselna razlaga 1 točka. Delnega odgovora ne priznamo.*
Skupaj 4 točke.
14. Pravilni odgovori so 2, 1, 2, 2, 1 in 1. *Za šest pravihnih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka, za enega pa 0 točk.*
Skupaj 3 točke.
15. *Pravice meščanov:* osebna svoboda, pravica do trgovanja, pravica do koriščenja lesa za kurjavo ali gradnjo. *Za dve navedeni pravici oziroma njihov ustrezní opis (ne pa dobesečni prepis) 1 točka.*
Obveznosti meščanov: obvezno popraviljanje hiš, obzidja, obvezno straženje mesta, lastnik mora v denarju plačati kazen za škodo, ki jo je povzročila njegova žival, plačilo kazni ob oviranju javnega prometa, spoštovanje statuta ... *Za dve obveznosti ali ustrezní opis (ne pa dobesečni prepis) 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
16. *Prvo vprašanje:* Kmetje so svoje blago tovorili (tovorniški način). *Za 1 točko zadošča tudi ustrezen opis.*
Drugo vprašanje: Artikel (blago), ki je bil temeljna podlaga za kmečko trgovino, je bila sol. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
17. Novi panogi, ki sta nastopili, sta bili rudarstvo in fužinarstvo (kmečka trgovina). *Za navedbo vsake od panog 1 točka.*
Skupaj 2 točki.

18. Pravilni odgovori so 4, 6, 1, 2, 3, 5. Upoštevamo tudi zapis letnic: 1278, 1461, okoli leta 1002, 1254, 1273, 1436. *Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka, za enega pa 0 točk.*
Skupaj 3 točke.
19. Meja med obema cerkvenima središčema je potekala po reki Dravi. (1 točka)
Imeni središč sta oglejska patriarhija in salzburška nadškofija. (1 točka) *Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Skupaj 2 točki.
20. Jezik, ki so ga uporabljali za prepisovanje, je bila latinščina. (1 točka)
Vsebina prepisanih besedil je bila v glavnem nabožna. (1 točka)
Prostor, kjer se je prepisovalo, se imenuje skriptorij. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
21. Andrej II. je na začetku svojega vladanja na veliko razdeljeval posesti kot dedna darila. Posledica tega je bila, da se je kraljeva posest zmanjšala, prav tako prihodki, zato je kralj uvedel nove davke. *Vsako smiselno pojasnilo točkujemo z 1 točko, skupaj 2 točki.*
Skupaj 2 točki.
22. Na Andreja II. so pritiskali servienti; *to navedbo točkujemo z 1 točko.* Servienti so bili kot kraljevi služabniki, opravljali so le vojaško službo in so bili pokorni le kralju; *navedbo dveh značilnosti točkujemo z 1 točko (upoštevamo vsako smiselno navedbo), skupaj 2 točki.*
Skupaj 2 točki.
23. Zlata bula je listina z zlatim pečatom; *to navedbo točkujemo z 1 točko.* Določbe Zlate bule: redno sklicevanje državnega zbora, plemiči se lahko uprejo kralju, servienti so oproščeni plačila davkov, sodstvo nad servineti je v rokah kralja ali palatina, določala je dedovanje, ... *(upoštevamo vsako smiselno navedbo); za navedbo vsakega posamičnega člana 1 točka, skupaj 2 točki.*
Skupaj 3 točke.
24. Madžarsko so opustošili Mongoli; *to točkujemo z 1 točko.* Belo IV. imenujejo kot drugega ustanovitelja, ker je po odhodu Mongolov obnovil državo, utrdil meje, začel graditi kamnite gradove, naseljeval koloniste na opustele predele, plemičem je podeljeval posesti, ti pa so v zameno morali poskrbeti za obrambo ...; *eno smiselno navedbo točkujemo z 1 točko, skupaj 2 točki.*
Skupaj 3 točke.
25. Madžarski prestol zasedjo Anžuvinci; *to navedbo točkujemo z 1 točko.* Vladarji iz te družine: Karel Robert, Ludvik Veliki; *navedbo enega vladarja točkujemo z 1 točko, skupaj 2 točki.*
Skupaj 2 točki.